

*КІРІН Роман Станіславович,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного,
господарського та екологічного права,
Державний ВНЗ "Національний гірничий університет"*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА РЕФОРМА ПРАВА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

З моменту ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – Угода) [1] вітчизняне право користування надрами стало на шлях євроінтеграційної реформи.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р. «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [2] було затверджено План заходів з імплементації Угоди на 2014-2017 роки, яким передбачалося (п. 170) розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проектів нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви 94/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 1994 р. про умови надання та використання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів (далі - Директива) [3].

Більш ніж півроку знадобилось Міністерству екології та природних ресурсів України (далі – Мінприроди) для розробки та затвердження урядом Плану імплементації Директиви [4].

Метою останнього є приведення законодавства України у відповідність до її положень та запровадження його на практиці. При цьому Загальна частина плану імплементації Директиви, в якості підстав його розроблення вказує: 1) Статті 279-280, 341 та Додаток XXVII до Угоди. Статті 279-280 Угоди не підлягають тимчасовому застосуванню (Стаття 341 та Додаток XXVII підлягає тимчасовому застосуванню (за винятком ядерних питань). Положення Директиви мають бути впроваджені протягом трьох років з дати набрання чинності Угодою, беручи до уваги статті (12) та (13) положень про енергетику, пов'язану з торгівлею Глави 11 «Енергетика, пов'язана з торгівлею» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»). 2) Пункт 170 Плану заходів з імплементації Угоди. Встановлений строк виконання – серпень 2017 року.

Основним завданням Плану заходів є запровадження єдиних правил, які забезпечуватимуть:

а) рівні умови для отримання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів всім організаціям, які мають у своєму розпорядженні необхідні ресурси;

б) надання зазначених дозволів на підставі об'єктивних, опублікованих критеріїв;

в) завчасне доведення до відома всіх організацій, які беруть участь у встановлених процедурах усієї необхідної інформації.

Аналізуючи поточний стан імплементації Директиви в Україні та очікувані результати імплементації розробники Плану заходів наводять досить цікаві положення, а саме: 1) Директива визначає: 1.1) умови надання й використання дозволів на розвідку, дослідження й розробку вуглеводнів; 1.2.) регламентовану процедуру надання надр у користування на конкурсній основі; 2) Директива має важливе значення для: 2.1) забезпечення газопостачання й постачання нафтою, оскільки вуглеводні є найважливішими компонентами природного газу й нафти; 2.2) підтримки функціонування внутрішнього енергетичного ринку, оскільки гармонізація правил щодо їхньої розвідки й розробки є істотним кроком для цього [5].

Мінприроди також зазначає, що новою редакцією проекту Кодексу України про надра (далі - КпН) передбачено запровадження конкурсного порядку набуття права на використання надр і, на думку розробників Плану, станом на жовтень 2014 р. положення Директиви достатньою мірою враховані в чинному законодавстві України.

В той же час Мінприроди застерігає, що існують ризики адміністративного характеру, зокрема закладені в частині третій ст. 6 цієї Директиви, яка передбачає потенційну можливість передачі державою юридичним особам права на здійснення цілої низки управлінських функцій, зокрема надання документів дозвільного характеру. Такі дії можуть потенційно призвести до обмеження реалізації державою своїх функцій у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, оскільки у разі передачі відповідних дозвільних та управлінських повноважень юридичним особам (незалежно від форми власності і підпорядкування) державні органи не зможуть в повній мірі забезпечувати поєднання регуляторних та контролюючих функцій, яке є необхідним для ефективного управління геологічною галуззю.

В якості характеристики головного виконавця та співвиконавців заходів з імплементації положень Директиви зазначено наступне:

1) Мінприроди забезпечує реалізацію державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, а також забезпечує нормативно-правове регулювання з питань щодо розгляду документів, у межах своєї компетенції видачі, зупинення, анулювання, переоформлення, внесення змін, продовження терміну дії, видачі дублікатів та форм СДнКН та дозволів на введення родовища або окремого покладу нафти та газу в дослідно-промислому, промислому розробку тощо. Крім того, через Міністра екології та природних ресурсів здійснюється спрямування і координація Державної служби геології та надр України (далі – Держгеонадра);

2) Держгеонадра забезпечують реалізацію державної політики у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр і відповідно є другим співвиконавцем вищезазначеного заходу, оскільки саме на цей орган покладено повноваження щодо надання дозволів на геологічне вивчення родовищ корисних копалин (далі – РКК), геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислому розробку РКК, видобування корисних копалин (далі – ВКК), геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислому розробку родовищ з подальшим видобуванням нафти і газу

(промисловою розробкою родовищ);

3) До компетенції Міненерговугілля України належить формування та забезпечення реалізації державної політики у паливно-енергетичному комплексі. Під час реалізації цієї функції Міненерговугілля узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Президентіві України та Кабінету Міністрів України;

4) Участь у імплементації Директиви НАК «Надра України» та НАК «Нафтогаз України» за згодою є необхідною з точки зору надання відповідних пропозицій допоміжного, геолого-технічного характеру, оскільки зазначені компанії не є суб'єктами нормотворення і не зможуть повною мірою забезпечити процедуру розроблення, погодження та супроводження відповідних проектів нормативно-правових актів до моменту їх прийняття. Проте, при розробленні відповідних пропозицій до актів чинного законодавства їх залучення матиме вагомий практичний зміст.

Особливої уваги заслуговує перелік нормотворчих заходів Плану. Так, не зважаючи на наявність вищезгаданої редакції КпН 2014 р., Планом встановлено розроблення проекту нової редакції КпН, яким передбачається запровадження переходу від чинної системи отримання СДнКН, як документів дозвільного характеру, до укладення договорів про використання надр. Тобто фактично у КпН планується запровадити інститут угод, що носить цивільно-правовий характер. При цьому встановлений строк виконання – 2015-2016 рр. А вже на наступний 2017 р. заплановано розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України, якою встановлюватиметься новий порядок надання надр у користування, а саме деталізована процедура укладення договорів про використання надр, умови їх укладення, розірвання, створення усіх необхідних умов для забезпечення реалізації державою та надрокористувачами свої прав відповідно до вимог чинного законодавства, з урахуванням всіх переваг діючих постанов Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» (далі - постанова про надання СДнКН) та від 30.05.2011 р. № 594 «Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами» (далі – постанова про продаж СДнКН) [6,7].

Крім того, на той таки 2017 р. передбачено розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України щодо особливостей провадження державного геологічного контролю під час здійснення суб'єктами господарювання діяльності у сфері надрокористування, а саме: підстави, види та органи, що мають здійснювати державний контроль під час контрольно-наглядових заходів за додержанням законодавства у сфері надрокористування за умови його провадження на підставі договорів про використання надр. Планом також визначені інституційні, організаційні, координаційні та спільні заходи.

З 2015 р. починається процес дерегуляції господарської діяльності в сфері користування надрами. Першим кроком стала постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2015 р. № 42 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності», якою внесені зміни до постанови про надання СДнКН щодо скасування: а) проведення моніторингу та наукового супроводження виконання особливих умов користування надрами, передбачених дозволом та угодою про умови користування надрами; б) функції поновлення дії СДнКН органом з питань надання дозволу для геологічного вивчення, геологічного вивчення з дослідно-промисловою розробкою та ВКК.

Як наслідок, відповідно до п. 8 Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 32, та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 28 січня 2015 р. № 42 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності» наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.05.2015 р. № 153 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 березня 2013 року № 96» визнано таким, що втратив чинність наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 березня 2013 р. № 96 "Про затвердження Положення про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування".

Наприкінці 2015 р. до постанови про надання СДнКН вносяться такі зміни та доповнення [8]:

1) п. 1 доповнити абзацом такого змісту: "Видача (відмова у видачі, переоформлення, видача дубліката, анулювання) дозволу здійснюється відповідно до Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності".";

2) у першому реченні абзацу двадцятого п. 8 «Для отримання дозволу без проведення аукціону заявник подає органам з питань надання дозволу разом з документами, зазначеними у додатку 1.» слова «органам з питань надання дозволу» виключені;

3) у пункті 9 в абзаці першому «Надання надр у користування, за винятком надання надр на умовах угод про розподіл продукції, погоджується заявником з:» слово «заявником» виключено;

4) доповнити п.9 після абзацу п'ятого новими абзацами такого змісту:

"Видача дозволу здійснюється на підставі заяви і документів, зазначених у додатку 1, та погоджується органами, визначеними абзацами другим - п'ятим цього пункту.

Дії щодо погодження видачі дозволу вчиняються без залучення особи, що звернулася за одержанням дозволу, в межах строку, встановленого для видачі дозволу.

Для здійснення погодження орган, який видає дозвіл, не пізніше дня, що настає за днем одержання документів від заявника, надсилає їх копії у паперовому або електронному (шляхом сканування) вигляді органам, зазначеним в абзацах другому - п'ятому цього пункту, та встановлює строк розгляду зазначених документів.

За результатами розгляду документів, надісланих на погодження, органи, зазначені в абзацах другому - п'ятому цього пункту, надають погодження, які у паперовому або електронному вигляді надсилають органу, який видає дозвіл.

У разі ненадання органами, зазначеними в абзацах другому - п'ятому цього пункту, погодження протягом встановленого строку вважається, що видача дозволу ними погоджена".

У зв'язку з цим абзац шостий вважати абзацом одинадцятим;

5) п. 23 викладено в такій редакції: "23. Право користування надрами припиняється з підстав та у порядку, передбаченому Кодексом України про надра та Законом України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності".";

б) у додатку 1 до Порядку у графі "Найменування документа":

6.1) у п. 1 абзаци другий «оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених п. 9 Порядку надання СДнКН» і третій «засвідчена копія дозволу на спеціальне водокористування (для родовищ підземних вод)» виключені;

6.2) у п. 2 абзаци другий «оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених п. 9 Порядку надання СДнКН» і шостий «засвідчена копія дозволу на спеціальне водокористування (для родовищ підземних вод)» виключені;

6.3) у п. 3 та у п.4 абзаци другі «оригінали або засвідчені копії погоджень, передбачених п. 9 Порядку надання СДнКН» виключені.

Наступні зміни були незначними і торкалися таких положень [9]: 1) абзац п'ятий п. 9 викласти в такій редакції: "Держпраці - на геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою та видобування, а також для цілей, не пов'язаних із ВКК, в частині державного гірничого нагляду."; 2) у п.28 слово "Держгірпромнагляд" замінено словом "Держпраці".

Через місяць Мінприроди затверджує новий Регламент, що встановлює процедуру здійснення організаційних заходів Мінприроди щодо погодження надання надр у користування у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони [10].

Для здійснення погодження Мінприроди надання надр у користування Держгеонадра не пізніше дня, що настає за днем одержання документів від суб'єкта господарювання, надсилає їх копії у паперовому або електронному (шляхом сканування) вигляді до Мінприроди згідно з переліком, наведеним у додатку 1 до Порядку, затвердженого постановою про надання СДнКН, та встановлює строк розгляду Мінприроди зазначених документів. У випадку продовження дії СДнКН, Держгеонадра додатково до зазначених у п. 2 цього Регламенту копій документів надає до Мінприроди інформацію щодо виконання суб'єктом господарювання умов СДнКН.

З метою уникнення корупційних чинників, рішення щодо погодження Мінприроди приймається колегіально шляхом створення відповідної комісії, склад якої затверджується наказом Мінприроди.

Мінприроди приймає рішення щодо погодження надання надр у користування за таких умов: надання до Мінприроди копій документів в повному обсязі згідно з вимогами цього Регламенту; відсутність на території,

на якій запланована діяльність з користування надрами, встановлених законодавством обмежень щодо здійснення цього виду діяльності; виконання умов користування надрами, передбачених дозволом або відповідною угодою, у випадку продовження строку дії дозволу на користування надрами; відсутність рішення про обмеження користування надрами відповідно до законодавства у випадку продовження строку дії дозволу на користування надрами; наявність та достатність визначених природоохоронних заходів для підтримання належного екологічного стану навколишнього природного середовища при користуванні надрами відповідно до законодавства.

Наступним кроком євроінтеграційної реформи права надрокористування стало несподіване виключення пункту 170 Плану заходів з імплементації Угоди на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 217-р. «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847» [11]. Натомість уряд затверджує План заходів з імплементації розділу IV “Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” Угоди на 2016-2019 рр., в якому на 2016- 2018 рр. (Глава 11. Питання, пов’язані з торгівлею енергоносіями) відносно провадження діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів (статті 279 і 280) також зазначені (пункт 133) вже згадувані імплементація положення Директиви 94/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 1994 р. про умови надання та використання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів, а також виконання плану імплементації положень Директиви, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 371. При цьому індикатором виконання Плану встановлені - виконання плану імплементації положень Директиви та наявність позитивного рішення Комітету асоціації у торговельному складі.

Проте наймасштабніші зміни до постанов про надання СДнКН та про продаж СДнКН сталися у квітні 2016 р. [12]. При цьому слід зазначити, що зміни до постанов набули чинності з 12.04.2016 р. окрім виключення підпункту 13 п. 8. постанови про надання СДнКН, що набуде чинності з 01.04.2017 р..

Мова йде про виключення випадку отримання СДнКН у разі геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та ВКК акціонерними товариствами, 100 відсотків акцій яких належать державі, та суб'єктами ринку природного газу, на яких для забезпечення загальносуспільних інтересів згідно із законом покладено виконання спеціальних обов'язків на ринку природного газу та у статутному капіталі яких не менш як 100 відсотків акцій належать господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава, без проведення аукціону.

Отже, у Порядку проведення аукціонів з продажу СДнКН, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 594 сталися наступні зміни:

1) у п. 2: абзац восьмий після слів "умови користування надрами" доповнити словами і цифрою ", програма робіт, перелік геологічної інформації, яка надається в користування у разі отримання спеціального дозволу, копії погоджень надання відповідних ділянок надр у користування, надані органами,

визначеними у п. 6 цього Порядку"; в абзаці одинадцятому слова "заявку на" замінити словами "заяву про";

2) у п. 4: в абзаці першому слова ", склад якого затверджується організатором аукціону" виключити; абзац другий замінити абзацами такого змісту: "Організатор аукціону затверджує положення про аукціонний комітет, його склад, типові форми аукціонних документів, протокол проведення аукціону, визначає правила поведінки покупців і осіб, присутніх на торгах, під час проведення аукціону, дату, час і місце його проведення.

Примірний договір купівлі-продажу дозволу затверджується організатором аукціону.";

3) у п. 5: абзаци другий і третій виключити; в абзаці четвертому слова "заявки на" замінити словами "заяви про";

4) п. 6 викласти у такій редакції: "6. Юридичні особи та фізичні особи - підприємці можуть подавати заяви для виставлення дозволу на користування ділянкою надр на аукціон, які підлягають обов'язковому розгляду організатором аукціону.

У такому разі фізична особа - підприємець або юридична особа пропонує також відповідну програму робіт.

Протягом 10 днів з дня одержання заяв організатором приймається рішення про початок підготовки ділянки надр до аукціону чи про відмову у проведенні такої підготовки. У разі відмови зазначається обґрунтування з посиланням на вимоги законодавства.

Інформація про прийняте рішення протягом трьох робочих днів повідомляється ініціатору та розміщується на офіційному веб-сайті організатора аукціону.

Організатор аукціону готує з урахуванням заяв, поданих юридичними особами та фізичними особами - підприємцями, пропозиції щодо визначення переліку ділянок надр, дозволу на користування якими виставляються на аукціон, та разом з програмами робіт погоджує їх з:

- Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, Київською та Севастопольською міськими радами - стосовно користування ділянками надр, що містять корисні копалини загальнодержавного значення, а також ділянками надр, що надаються для цілей, не пов'язаних з ВКК;

- відповідними районними, міськими, селищними, сільськими радами - стосовно користування ділянками надр, що містять корисні копалини місцевого значення;

- Мінприроди - стосовно всіх видів користування ділянками надр.

У разі ненадання органами, зазначеними в абзацах шостому і сьомому цього пункту, позитивної або негативної відповіді щодо погодження за результатами розгляду на найближчій сесії (але у будь-якому разі не пізніше ніж через 90 календарних днів з дати отримання документів від організатора аукціону) вважається, що пропозиції щодо визначення переліку ділянок надр, дозволу на користування якими виставляються на аукціон, ними погоджено.

У разі ненадання Мінприроди погодження протягом 30-денного строку вважається, що пропозиції щодо визначення переліку ділянок надр, дозволу на

користування якими виставляються на аукціон, ним погоджено.

Після погодження пропозицій щодо визначення ділянок надр організатор аукціону складає та затверджує наказом перелік таких ділянок з відповідними програмами робіт та приймає рішення про проведення аукціону.

До переліку можуть включатися ділянки, користування надрами в межах яких погоджено юридичними особами та фізичними особами - підприємцями із зазначеними органами.";

5) у п. 7: в абзаці першому цифри "30" замінити цифрами "90"; абзац другий після слів "ділянки надр" доповнити словами "(із зазначенням на офіційному веб-сайті організатора аукціону координат)"; в абзаці восьмому цифри "15" замінити цифрами "75"; в абзаці дев'ятому слово "заявки" замінити словом "заяви"; абзац десятий після слів "гарантійного внеску" доповнити словами "та реквізити, за якими він сплачується";

6) пп. 8 - 10 викласти у такій редакції:

"8. Для участі в аукціоні претендент подає у строк та за адресою, наведеними в оголошенні, належним чином засвідчені підписом уповноваженої особи претендента такі документи:

- заяву про намір взяти участь в аукціоні із зазначенням назви і місцезнаходження ділянки надр, виду корисних копалин, відомостей про претендента (найменування та код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи, прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, реєстраційний номер облікової картки платника податків), адреси, номера телефону, телефаксу, прізвища та посади керівника (для юридичної особи), електронної адреси. Заява про намір взяти участь в аукціоні подається у двох примірниках із зазначенням дати та вихідного номера. У заяві робиться відмітка "Заява про участь в аукціоні з продажу спеціального дозволу на користування надрами";

- опис документів, що додаються до заяви;

- документ, що підтверджує реєстрацію юридичної особи в державі її місцезнаходження, зокрема витяг з торговельного, банківського або судового реєстру (для іноземних юридичних осіб);

- документ, що підтверджує повноваження уповноважених осіб, які представлятимуть інтереси покупця на аукціоні;

- інформацію про пов'язаних із заявником осіб. Термін "пов'язана особа" вживається у значенні, наведеному в Податковому кодексі України;

- структуру власності претендента до кінцевого бенефіціарного власника (контролера) для юридичної особи. Термін "кінцевий бенефіціарний власник (контролер)" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення";

- лист-довідку, яким підтверджується наявність у заявника достатньої кількості кваліфікованих фахівців та технічних ресурсів для забезпечення організації виконання програми робіт;

- документи, що підтверджують сплату вартості пакета аукціонної документації, гарантійного внеску.

Подання претендентом заяви про участь в аукціоні свідчить про його згоду з умовами проведення аукціону.

Організатором аукціону надсилається запит правоохоронним органам та суб'єктам фінансового моніторингу про розгляд документів претендента для виявлення суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

У разі ненадання правоохоронними органами та суб'єктами фінансового моніторингу відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що за результатами розгляду документів претендента не виявлено суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

9. Заява реєструється організатором аукціону в журналі обліку з присвоєнням їй номера і зазначенням дати і часу подання. Підтвердженням реєстрації є відмітка організатора, що проставляється на копії заяви та повертається заявнику, або відмітка на описі вкладення у цінний лист про прийняття заяви на відправлення поштовим зв'язком.

Інформація про реєстрацію заяви розміщується організатором аукціону на офіційному веб-сайті не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дати реєстрації.

Протягом трьох робочих днів після завершення реєстрації організатор аукціону звертається до органів ДФС із запитом щодо перевірки факту наявності у заявників боргу із сплати податків та загальнообов'язкових платежів станом на останній звітний період.

У разі ненадання органами ДФС відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що факту наявності у заявників боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період не виявлено.

10. Засідання аукціонного комітету проводяться відкрито. Час та місце їх проведення публікується на офіційному веб-сайті організатора не пізніше ніж за п'ять робочих днів до проведення.

Рішення про допуск претендента до участі в аукціоні або відхилення його заяви приймається аукціонним комітетом не пізніше ніж через 30 днів з дати подання такої заяви, але не пізніше ніж за 10 днів до оголошеної дати проведення аукціону.

За рішенням аукціонного комітету заява про участь в аукціоні підлягає відхиленню у разі:

- подання неповного пакета документів, визначеного у п. 8 цього Порядку, або їх невідповідності вимогам п. 8 цього Порядку;
- невідповідності поданих документів вимогам цього Порядку;
- виявлення в документах, поданих претендентом, недостовірних відомостей;
- наявності підстави, передбаченої п. 29 цього Порядку;
- застосування до претендента ліквідаційної процедури або визнання його в установленому порядку банкрутом;
- наявності у претендента боргу із сплати податків та загальнообов'язкових платежів станом на останній звітний період;

наявності інформації від правоохоронних органів та суб'єктів фінансового моніторингу, що претендент здійснює фінансування тероризму в Україні;

- виявлення інформації, що претенденти є пов'язаними між собою особами;

- невиконання претендентом програм робіт на ділянках надр, на користування якими йому вже надано дозвіл, або виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовані в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування і не усунуті станом на дату прийняття рішення аукціонного комітету.

Інформація про відхилення заяви протягом трьох робочих днів надсилається претендентам рекомендованим листом та розміщується на офіційному веб-сайті організатора аукціону.

Претендентам, заяви яких відхилено, організатор аукціону повертає протягом 10 робочих днів після прийняття відповідного рішення сплачену ними суму гарантійного внеску. Вартість пакета аукціонної документації не повертається.";

7) у п. 11: доповнити пункт новим другим реченням такого змісту: "З моменту прийняття рішення про допущення претендента до участі в аукціоні він вважається покупцем."; у третьому реченні слова "не пізніше ніж за три дні до його початку" замінити словами "протягом трьох робочих днів з моменту прийняття аукціонним комітетом відповідного рішення";

8) у п. 12: в абзаці першому: у першому реченні слово "претенденти" замінити словом "покупці"; у другому реченні цифри "30" замінити цифрами "15"; третє речення викласти у такій редакції: "В момент реєстрації покупцям видається картка покупця, яка використовується під час торгів."; у першому реченні абзацу другого слово "Претенденти" замінити словом "Покупці";

9) у п. 13: в абзаці першому слово "претендентів" замінити словом "покупців"; доповнити пункт після абзацу першого новим абзацом такого змісту: "Аукціон проводиться відкрито. Організатором забезпечується в режимі реального часу трансляція проведення аукціону на своєму офіційному веб-сайті та/або із залученням засобів масової інформації."

У зв'язку з цим абзац другий вважати абзацом третім;

10) абзац другий п. 26 після слів "організатора аукціону" доповнити словами "протягом трьох робочих днів з дня його проведення";

11) абзац другий п. 28 викласти у такій редакції: "Аукціонний комітет може продовжити строк внесення збору за умови надання переможцем письмового клопотання про продовження строку внесення плати, протягом якого необхідно сплатити збір, але не більш як на 30 календарних днів.";

12) друге речення п. 29 викласти у такій редакції: "У такому разі дозвіл підлягає повторному виставленню на аукціон згідно з цим Порядком, до якого не допускається такий учасник.";

13) п. 31 викласти у такій редакції: "31. Аукціонний комітет відміняє проведення аукціону або знімає окремі дозволи з продажу у разі:

- наявності рішення суду, яке набрало законної сили;

- визнання недійсними, скасування погоджень в установленому

законодавством порядку.

У такому разі претендентам протягом 30 днів повертаються в повному обсязі сплачені ними вартість пакета аукціонної документації та сума гарантійного внеску.";

14) абзац четвертий п. 32 виключити;

15) абзац другий п. 33 після слів "повторного аукціону" доповнити словами "та повертає переможцю гарантійний внесок та вартість аукціонної документації, сплачені відповідно до цього Порядку".

У Порядку надання СДнКН, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 615 внесені такі зміни та доповнення:

1) в абзаці першому п. 4 слова "місцевого значення" виключити;

2) в абзаці восьмому п. 5 слово "провадження" замінити словом "здійснення";

3) п. 7 після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту: "три роки - на геологічне вивчення ділянок надр корисних копалин місцевого значення;"

У зв'язку з цим абзаци другий - десятий вважати відповідно абзацами третім - одинадцятим;

4) у п. 8: підпункт 1 викласти у такій редакції:

"1) видобування корисних копалин, якщо заявник за власні кошти здійснив геологічне вивчення ділянки надр та підрахунок запасів корисних копалин, який затверджено ДКЗ, та подав документи на отримання спеціального дозволу не пізніше ніж протягом трьох років після затвердження запасів, а також видобування корисних копалин (для нафтогазоносних надр на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислому розробку родовищ, з подальшим видобуванням нафти, газу (промислова розробка родовищ), якщо заявник за власні кошти здійснив апробацію в ДКЗ за умови затвердження підрахунку запасів корисних копалин у ДКЗ протягом трьох років, а в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України - десяти років з моменту надання дозволу;"

підпункт 5 виключити;

підпункт 6 викласти у такій редакції:

"6) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки, видобування підземних вод (крім мінеральних) для всіх потреб, крім виробництва фасованої питної води, за умови, що обсяг видобування питних підземних вод з водозаборів перевищує 300 куб. метрів на добу;"

підпункти 8 і 12 виключити;

підпункт 13 викласти у такій редакції:

"13) геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки та видобування корисних копалин акціонерними товариствами, 100 відсотків акцій яких належать державі, та суб'єктами ринку природного газу, на яких для забезпечення загальносуспільних інтересів згідно із законом покладено виконання спеціальних обов'язків на ринку природного газу та у статутному капіталі яких не менш як 100 відсотків акцій належать господарському

товариству, єдиним акціонером якого є держава;"

підпункт 14 виключити;

абзац двадцятий викласти у такій редакції:

"Для отримання дозволу без проведення аукціону заявник подає органіві з питань надання дозволу заяву разом з документами, зазначеними у додатку 1. У заяві зазначаються назва і місцезнаходження ділянки надр, вид корисних копалин, відомості про заявника (найменування, місцезнаходження, код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків фізичної особи - підприємця чи серія та номер паспорта такої особи (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган ДФС і мають відмітку у паспорті), інформація для здійснення зв'язку із заявником (номер телефону, адреса електронної пошти), а також підстава для надання дозволу згідно з пунктом 8 цього Порядку.";

абзаци двадцять другий - двадцять четвертий замінити абзацами такого змісту: "Заява реєструється організатором аукціону в журналі обліку з присвоєнням їй номера і зазначенням дати і часу подання. Підтвердженням реєстрації є відмітка організатора, що проставляється на копії заяви та повертається заявнику, або відмітка на описі вкладення у цінний лист про прийняття заяви на відправлення поштовим зв'язком.

Інформація про реєстрацію документів, що надійшли для надання дозволу, протягом трьох робочих днів з дня реєстрації розміщується на офіційному веб-сайті органу з питань надання дозволу.

Документи, що не відповідають вимогам цього Порядку, повертаються заявникові. Інформація про повернення документів протягом трьох робочих днів з моменту прийняття рішення про повернення розміщується на офіційному веб-сайті органу з питань надання дозволу.

Дозвіл без проведення аукціону не може бути надано особі, що не виконує програми робіт на ділянках надр, на користування якими їй вже надано дозвіл, або щодо якої виявлені порушення правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовані в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення.

Рішення про надання дозволу без проведення аукціону приймається протягом 30 днів після отримання всіх погоджень, передбачених п. 9 цього Порядку.

Органом з питань надання дозволу надсилається запит правоохоронним органам та суб'єктам фінансового моніторингу про розгляд документів заявника для виявлення суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

У разі ненадання правоохоронними органами та суб'єктами фінансового моніторингу відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що за результатами розгляду документів заявника не виявлено суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

Крім того, органом з питань надання дозволу надсилається запит органам ДФС щодо перевірки факту наявності у заявника боргу із сплати податків та загальнообов'язкових платежів станом на останній звітний період.

У разі ненадання органами ДФС відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що факту наявності у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період не виявлено."

У зв'язку з цим абзаци двадцять п'ятий - двадцять сьомий вважати відповідно абзацами тридцять першим - тридцять третім;

абзац тридцять другий виключити;

5) у п. 9: абзац п'ятий виключити; в абзаці шостому слово "п'ятим" замінити словом "четвертим"; в абзаці восьмому слова "не пізніше дня, що настає за днем одержання документів від заявника," замінити словами "не пізніше ніж протягом шести робочих днів з дати реєстрації документів", а слово "п'ятому" - словом "четвертому"; в абзаці дев'ятому слово "п'ятому" замінити словом "четвертому"; доповнити пункт після абзацу дев'ятого новим абзацом такого змісту:

"У разі ненадання органами, зазначеними в абзацах другому і третьому цього пункту, позитивної або негативної відповіді щодо погодження за результатами розгляду на найближчій сесії (але у будь-якому разі не пізніше ніж через 90 календарних днів з дати отримання документів від органу з питань надання дозволу) вважається, що надання дозволу ними погоджено."

У зв'язку з цим абзаци десятий і одинадцятий вважати відповідно абзацами одинадцятим і дванадцятим; абзац одинадцятий викласти у такій редакції:

"У разі ненадання Мінприроди погодження протягом 30-денного строку вважається, що надання дозволу ним погоджено.";

б) п. 10 викласти у такій редакції:

"10. Невід'ємною частиною дозволу є угода про умови користування надрами, що укладається між органом з питань надання дозволу і надрокористувачем і містить програму робіт, яка оформляється як додаток, та особливі умови надрокористування, що передбачають:

- вимоги до ефективності робіт;
- сучасні технології видобування та переробки корисних копалин;
 - порядок ВКК, зокрема з метою запобігання негативним екологічним наслідкам і забезпечення безпеки забудованих територій;
 - види, обсяги і строки виконання робіт на ділянці надр;
 - підстави для припинення діяльності, пов'язаної з використанням ділянки надр.

Дозвіл з угодою про умови користування надрами та додатками до неї підлягає опублікуванню на офіційному веб-сайті органу з питань надання дозволу не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів після їх підписання.

Примірні угоди про умови користування надрами затверджуються органом з питань надання дозволу та підлягають публікації на його офіційному веб-сайті.";

7) у п. 12: абзац дев'ятий після слів "користування надрами" доповнити словами "(у дозволі як мету користування надрами може бути зазначено виконання інвестиційних проектів)"; в абзаці дванадцятому слова "державної податкової служби" замінити словом "ДФС";

8) абзаци третій і четвертий п. 13 викласти у такій редакції: "Суб'єкт господарювання повинен сплатити у повному обсязі збір за надання, продовження строку дії дозволу, а також у разі збільшення запасів корисних копалин під час внесення змін до дозволу - вартість геологічної інформації (відповідно до Положення про порядок розпорядження геологічною інформацією, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 р. № 423) протягом 45 календарних днів з дати відправлення повідомлення про прийняття рішення про надання дозволу, продовження строку дії або внесення змін до дозволу у разі збільшення запасів корисних копалин.

У разі несплати в установлений строк збору за надання, продовження строку дії дозволу, а також у разі збільшення запасів корисних копалин під час внесення змін до дозволу - вартості геологічної інформації (у разі її придбання) суб'єкт господарювання, щодо якого прийнято рішення про надання дозволу відповідно до п. 8 цього Порядку, про продовження строку дії дозволу, а також про внесення змін до дозволу у разі збільшення запасів корисних копалин, втрачає право на його отримання, а зазначене рішення скасовується. При цьому комісія з питань надрокористування, що утворена органом з надання дозволу відповідно до п. 25 цього Порядку, може продовжити строк сплати збору за умови надання суб'єктом господарювання письмового клопотання про продовження строку сплати збору з обов'язковим зазначенням причини, але не більш як 30 календарних днів.";

9) у п. 14: абзац перший після слів "умови користування ділянкою надр" доповнити словами ", за результатами здійснення останнього заходу державного нагляду (контролю)"; абзац другий після слова "виконуються" доповнити словом "виключно"; доповнити пункт після абзацу другого новим абзацом такого змісту: "Продовження строку дії дозволу на геологічне вивчення корисних копалин місцевого значення може здійснюватися не більше одного разу."

У зв'язку з цим абзаци третій - дев'ятий вважати відповідно абзацами четвертим - десятим; в абзаці шостому слова ", крім документів, що підтверджують погодження з органами місцевого самоврядування" виключити; доповнити пункт після абзацу шостого новими абзацами такого змісту:

"Органом з питань надання дозволу погоджується продовження строку дії дозволу на всі види користування надрами з Мінприроди у порядку, визначеному п. 9 цього Порядку.

Органом з питань надання дозволу надсилається запит правоохоронним органам та суб'єктам фінансового моніторингу про розгляд документів заявника для виявлення суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

У разі ненадання правоохоронними органами та суб'єктами фінансового

моніторингу відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що за результатами розгляду документів заявника не виявлено суб'єктів господарювання, що здійснюють фінансування тероризму в Україні.

Крім того, органом з питань надання дозволу надсилається запит органам ДФС щодо перевірки факту наявності у заявника боргу із сплати податків та загальнообов'язкових платежів станом на останній звітний період.

У разі ненадання органами ДФС відповіді на запит протягом 30-денного строку вважається, що факту наявності у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період не виявлено."

У зв'язку з цим абзаци сьомий - десятий вважати відповідно абзацами дванадцятим - п'ятнадцятим; в абзаці чотирнадцятому цифри "60" замінити цифрами "45";

10) п. 15 викласти у такій редакції: "15. Надрокористувачеві відмовляється у продовженні строку дії дозволу у разі:

- невиконання ним умов користування надрами, передбачених дозволом або відповідною угодою;

- прийняття органом місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами рішення про обмеження користування надрами відповідно до законодавства;

- подання заявником документів не в повному обсязі;

- виявлення у поданих документах недостовірних даних;

- невідповідності документів, поданих заявником, вимогам п. 14 цього

Порядку;

- наявності інформації від правоохоронних органів та суб'єктів фінансового моніторингу, що заявник здійснює фінансування тероризму в Україні;

- наявності у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період;

- відмови Мінприроди у погодженні продовження строку дії дозволу;

- невиконання програми робіт на ділянках надр, на користування якими заявнику вже надано дозвіл, виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовано в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення, крім випадків визнання таких приписів або розпоряджень недійсними або дію яких зупинено згідно з рішенням суду.

Надрокористувачеві відмовляється у внесенні змін до дозволу у разі:

- невиконання ним умов користування надрами, передбачених дозволом або відповідною угодою;

- прийняття органом місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами рішення про обмеження користування надрами відповідно до законодавства;

- подання заявником документів не в повному обсязі;

- виявлення у поданих документах недостовірних даних;

- невідповідності документів, поданих заявником, вимогам п. 17

цього Порядку;

- невиконання програми робіт на ділянках надр, на користування якими заявнику вже надано дозвіл, виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовано в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення, крім випадків визнання таких приписів або розпоряджень недійсними або дію яких зупинено згідно з рішенням суду.";

11) у п. 17: підпункт 1 виключити; підпункт 4 викласти у такій редакції:

"4) виявлення під час користування надрами даних про нові властивості, якість або кількість корисних копалин після проведення державної експертизи відповідних геологічних матеріалів відповідно до Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 р. № 865 (при цьому у разі, коли було виявлено і затверджено запаси корисної копалини загальнодержавного значення, внесення змін до дозволу здійснюється після отримання погодження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, Київської та Севастопольської міської ради);";

підпункт 5 виключити; підпункт 6 викласти у такій редакції: "6) виявлення надрокористувачем протягом трьох років після отримання дозволу описок, очевидних помилок.";

в абзаці дванадцятому слова "державної податкової служби" замінити словом "ДФС"; абзаци сімнадцятий - дев'ятнадцятий замінити абзацом такого змісту:

"У випадках, передбачених підпунктом 4 цього пункту, до зазначених документів заявник додає копію нового протоколу ДКЗ про затвердження кількості запасів та план підрахунку запасів відповідно до нього."

У зв'язку з цим абзац двадцятий вважати абзацом вісімнадцятим;

12) п. 18 доповнити абзацом такого змісту:

"Інформація про надходження заяви про переоформлення дозволу або про внесення змін до нього та про результат розгляду заяви розміщується на офіційному веб-сайті органу з питань надання дозволу протягом трьох робочих днів з моменту переоформлення або внесення змін.";

13) п. 19 викласти у такій редакції:

"19. Підставами для прийняття рішення про відмову в наданні дозволу є:

- подання заявником документів не в повному обсязі;
- виявлення у поданих документах недостовірних даних;
- невідповідність документів, поданих заявником, вимогам п. 8 цього

Порядку;

- наявність інформації від правоохоронних органів та суб'єктів фінансового моніторингу, що заявник здійснює фінансування тероризму в Україні;

- наявність у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період;

- відмова органів, зазначених в абзацах другому - четвертому п. 9 цього Порядку, у погодженні надання надр у користування;

- невиконання програми робіт на ділянках надр, на користування якими заявнику вже надано дозвіл, виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовано в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення, крім випадків визнання таких приписів або розпоряджень недійсними або дію яких зупинено згідно з рішенням суду.

Підставами для прийняття рішення про відмову в переоформленні дозволу є:

- подання заявником документів не в повному обсязі;
- виявлення у поданих документах недостовірних даних;
- невідповідність документів, поданих заявником, вимогам п. 16 цього Порядку;

- невиконання програми робіт на ділянках надр, на користування якими заявнику вже надано дозвіл, виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовано в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення, крім випадків визнання таких приписів або розпоряджень недійсними або дію яких зупинено згідно з рішенням суду.";

14) в абзаці третьому п. 20 слова "оригінал загальнодержавного друкованого засобу масової інформації" замінити словами "оригінали газети "Урядовий кур'єр" та/або "Голос України";

15) пункт 22 викласти у такій редакції:

"22. Дія дозволу може бути зупинена органом з питань надання дозволу безпосередньо або за поданням центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері здійснення державного гірничого нагляду, епідеміологічного нагляду (спостереження), державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, органів місцевого самоврядування, органів ДФС у разі:

1) порушення надрокористувачем умов користування надрами, передбачених дозволом або угодою про умови користування ділянкою надр;

2) виникнення внаслідок проведення робіт, пов'язаних з користуванням ділянкою надр, безпосередньої загрози життю чи здоров'ю працівників або населення;

3) наявності заборгованості із сплати загальнодержавних податків та зборів;

4) невиконання в установлений строк приписів уповноважених органів щодо усунення порушень законодавства у сфері надрокористування або охорони навколишнього природного середовища.

Після зупинення дії дозволу надрокористувач зобов'язаний зупинити проведення на наданій йому в користування ділянці надр робіт, передбачених дозволом.

Зупинення дії дозволу не звільняє надрокористувача від обов'язку проводити на ділянці надр роботи, пов'язані із запобіганням виникненню аварійної ситуації або усуненням її наслідків.

Зупинення дії дозволу не є підставою для переривання строку його дії.

Дія дозволу поновлюється органом з питань надання дозволу після усунення надкористувачем причин, що призвели до зупинення його дії.

У разі визнання судом незаконним зупинення дозволу строк дії дозволу вважається таким, що автоматично продовжений на строк незаконного зупинення.";

16) у п. 25: абзац другий викласти у такій редакції: "З метою попереднього розгляду матеріалів щодо надання, продовження строку дії, зупинення, поновлення, переоформлення, анулювання дозволів та внесення до них змін Держгеонадра або Рада міністрів Автономної Республіки Крим відповідно до повноважень утворює комісію з питань надкористування та затверджує положення про неї.";

доповнити пункт після абзацу шостого новим абзацом такого змісту: "Наказ Держгеонадр та розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим про зупинення, анулювання, відмову в наданні чи продовженні строку дії дозволу розміщуються протягом п'яти робочих днів на офіційному веб-сайті відповідного органу.".

У зв'язку з цим абзац сьомий вважати абзацом восьмим;

17) абзац перший п. 27 після слів "продовжує строк" доповнити словом "дії";

18) у п. 28 слово "Держпраці" виключити, а слово "ДПС" замінити словом "ДФС";

19) у додатку 1 до Порядку: у графі "Найменування документа": у . 1: абзац п'ятнадцятий виключити; в абзаці шістнадцятому слово ", поновлення" виключити; у пункті 2: в абзаці дев'ятому слова "геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки підземних вод," замінити словами "підземних вод"; абзац п'ятнадцятий виключити; в абзаці сімнадцятому слово ", поновлення" виключити; в абзаці п'ятому пункту 2 приміток до додатка слова "державної податкової служби" замінити словом "ДФС";

20) у додатку 2 до Порядку: назву підграфи "відсотків початкової ціни продажу дозволу на аукціоні" доповнити словами "(на дату подання заяви про продовження строку дії дозволу)"; виключити таку позицію: "Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка та видобування підземних питних і технічних вод для забезпечення технологічного процесу виробництва та для потреб сільського господарства»;

Позицію "Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка та видобування підземних вод для власних господарсько-побутових потреб, нецентралізованого та централізованого господарсько-питного водопостачання (крім виробництва фасованої питної води), за умови, що обсяг видобування підземних вод з водозаборів перевищує 300 куб. метрів на добу» замінити такою позицією: "Геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислова розробка, видобування підземних вод (крім мінеральних), для всіх потреб, крім виробництва фасованої питної води, за умови, що обсяг видобування питних підземних вод з водозаборів перевищує 300 куб. метрів на добу.

Слід зазначити, що на цьому реформа права користування надрами у 2016 р. не закінчена, адже на сайті Держгеонадр України оприлюднено наступні зміни та доповнення до Порядку надання СДнКН [13]. Останні стосуються подальшого вдосконалення регулювання надрових правовідносин, у тому числі й вищенаведених, які щойно зазнали змін щодо СДнКН, а саме: 1) безаукціонне надання (умови, справляння збору); 2) продовження строку дії; 3) внесення змін; 4) відмова у наданні.

14 вересня 2016 р. Держгеонадра визначило метою розроблення проекту зазначеної постанови - врегулювання деяких проблемних аспектів надання СДнКН, дерегуляція цих дозвільних процедур, усунення деяких юридично-технічних невідповідностей у чинному Порядку надання СДнКН [14].

Подаючи аналіз регуляторного впливу до проекту зазначеної постанови фахівці Держгеонадр зазначають, що остання, відповідно до покладених на неї завдань узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо його подальшого вдосконалення.

На сьогодні, виходячи з проблем практичної реалізації, враховуючи останні зміни, внесені постановами Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1173 та від 06.04.2016 № 277, Порядок надання СДнКН, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 потребують подальшого удосконалення та дерегуляції. Зокрема, на думку Держгеонадр, після змін у законодавстві проблемними є такі аспекти:

1) З Порядку № 615 також виключено підпункт 1 пункту 17, що визначає таку підставу для внесення змін до дозволу, як правонаступництво юридичної особи (надрокористувача) у результаті реорганізації.

Але при цьому статтею 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – Закон про ДСуГД) передбачено, що однією з підстав, через яку дозвільний орган анулює документ дозвільного характеру, є, зокрема припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення (тобто – реорганізації) та ліквідації, якщо інше не встановлено законом.

З огляду на формальну необхідність виконання вимог Закону про ДСуГД у проекті змін до Порядку № 615 згаданий підпункт 1 пункту 17 виключений.

Слід зазначити, що це виключення призведе до негативних наслідків для деяких підприємств, а саме до втрати ними спецдозволів.

Так зокрема з цією проблемою до Держгеонадр звернулися такі підприємства, як Публічне акціонерне товариство «Українська залізниця», державне підприємство «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», приватне акціонерне товариство «Огнеупорнеруд» та інші.

Отримання СДнКН займає значний проміжок часу та плата за його отримання є достатньо суттєвою, а тому наявність дозволу має важливе для надрокористувачів значення.

Крім того, часто надрокористувачі наймають велику кількість робочої сили, що має значний вплив як на державу (відрахування податків із заробітної плати), так і на робітників. Діяльність великих надрокористувачів є важливою

також для соціальних потреб людей (водолікувальні санаторії, водоканали, будівельні комбінати, що самотужки видобувають пісок та інші будівельні матеріали, заводи з виробництва напоїв тощо).

Таким чином, їх легальна діяльність є важливою для населення та економіки свого регіону. Тому доцільно залишити підпункт 1 пункту 17 Порядку № 615 як можливість для змін до спецдозволу при реорганізації для уникнення втрати дозволів, які законно отримано та за які сплачено належні кошти, збитків підприємствам і стабільної роботи видобувної галузі.

Крім того, таку колізію можливо врегулювати без порушення закону внесенням доповнень до законодавства. Так, пунктом 8 статті 4-1 Закону про ДСуГД передбачений чіткий перелік підстав для переоформлення документів дозвільного характеру, зокрема, зміна найменування суб'єкта господарювання - юридичної особи або прізвища, імені, по батькові фізичної особи – підприємця та зміна місцезнаходження суб'єкта господарювання.

Разом з тим, пунктом 8 статті 4-1 Закону про ДСуГД також зазначено, що законом можуть бути встановлені і інші підстави для переоформлення документів дозвільного характеру.

Частиною восьмою статті 16 Кодексу України про надра встановлено, що переоформлення спецдозволів, внесення до них змін, видача дублікатів, продовження терміну їх дії, зупинення дії або анулювання, поновлення дії у разі зупинення здійснюються Держгеонадрами у встановленому законодавством порядку (тобто, Порядку № 615).

Таким чином, доцільно у Порядку № 615 тимчасово залишити норми щодо внесення змін до дозволу при правонаступництві юридичної особи (надрокористувача) у результаті реорганізації і надалі внести відповідні зміни до статті 16 Кодексу України про надра, встановивши підставу для переоформлення спецдозволів у разі реорганізації;

2) також необхідно з пунктів 15 та 19 Порядку № 615 виключити таку підставу для відмови у наданні (продовженні) СДнКН, як невиконання програми робіт на ділянках надр, на користування якими заявнику вже надано дозвіл, виявлення порушень правил користування надрами на таких ділянках, що зафіксовано в актах перевірок, приписах або розпорядженнях відповідних органів у сфері надрокористування до моменту їх усунення, крім випадків визнання таких приписів або розпоряджень недійсними або дію яких зупинено згідно з рішенням суду. Це дозволить уникнути втручання в іншу поточну господарську діяльність надрокористувачів, яка, в тому числі, може навіть не бути жодним чином пов'язаною з користуванням надрами. Скорочується кількість підстав для відмови у наданні, продовженні строку дії, внесенні змін до спецдозволу.

Наприклад, при простій зміні найменування чи місцезнаходження надрокористувач звернеться відповідно до вимог Закону про ДСуГД із заявою про переоформлення дозволу, але отримає відмову через не пов'язані з цим обставини, наприклад, не виконаний черговий етап програми робіт. З метою виконання вимог законодавства та програм робіт держава має відповідні заходи впливу у вигляді, зокрема, приписів, але при цьому не може втручатися у іншу

господарську діяльність надрокористувача.

Крім того, на сьогодні законодавством передбачено зміну місця реєстрації суб'єктів господарювання для переміщення із тимчасово окупованої території України. При цьому часто у таких надрокористувачів відсутня можливість виконувати програму робіт чи усувати порушення згідно раніше наданих приписів держгеоконтролю, оскільки власне ділянки надр також знаходяться на окупованій території чи в зоні АТО. Таким чином, у разі зміни місцезнаходження із тимчасово окупованої території надрокористувачу буде відмовлено у переоформленні дозволу, що призведе до порушення прав суб'єктів господарювання та правової колізії.

Крім того, потребують усунення деякі юридично-технічні невідповідності у чинних Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами (враховуючи останні зміни у законодавстві, внесені постановами Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1173 та від 06.04.2016 № 277), зокрема, в частині дотримання строків дозвільних процедур, виходячи з практики їх здійснення.

Наприкінці аналізу Держгеонадра зазначають, що проект розроблявся з урахуванням пропозицій як профільних фахівців Держгеонадр та державних геологічних підприємств, так і представників бізнесу та громадських об'єднань, з огляду на практичні проблеми в реалізації Порядку надання СДнКН.

З урахуванням положення ст. 12 Кодексу України про надра, відповідно до якого громадяни та їх об'єднання мають право на участь у розробленні та здійсненні заходів з питань раціонального використання та охорони надр, уявляється доцільним, окрім так званого громадського обговорення, запропонувати запровадження наукового обговорення подібних заходів із залученням як провідних правничих шкіл так і окремих науковців-правників (їх груп), до сфери досліджень яких належать питання регулювання надрових, гірничих та геологічних відносин. При цьому подібний механізм оптимально розробляти на основі конвергенції з європейським законодавством.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Офіційний вісник України від 26.09.2014. 2014 р., № 75, том 1, стор. 82, стаття 2125.
2. Офіційний вісник України від 03.10.2014. 2014 р., № 77, стор. 178, стаття 2197.
3. Директива 94/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу "Про умови надання та використання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів" від 30 травня 1994 року Офіційний вісник ЄС, L 164,30 червня 1994 р., с. 3–8. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_506.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 371-р «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС» // Офіційний вісник України від 28.04.2015. 2015 р., № 31, стор. 30, стаття 907.
5. План імплементації Директиви 94/22/ЄС Європейського Парламенту та Ради про умови надання та використання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://www.kmu.gov.ua/document/248102926/Dir_94_22.pdf.

6. Офіційний вісник України, 2011 р., № 45, ст. 1832.

7. Офіційний вісник України, 2011 р., № 44, ст. 1783.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1173 "Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо відповідності основним вимогам до дозвільної системи у сфері господарської діяльності" // Офіційний вісник України, 2016, № 4 (22.01.2016), ст. 239.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 76 "Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України" // Офіційний вісник України, 2016, № 16 (04.03.2016), ст. 644.

10. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.02.2016 № 56 «Про затвердження Регламенту погодження Мінприроди надання надр у користування» // Офіційний вісник України від 11.03.2016. 2016 р., № 18, стор. 590, стаття 761.

11. Офіційний вісник України від 08.04.2016. 2016 р., № 26, стор. 72, стаття 1044.

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 р. № 277 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 594 і 615, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України" // Офіційний вісник України, 2016, № 30 (22.04.2016), ст. 1208.

13. Проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.geo.gov.ua/proekti-regulyatornih-aktv>

14. Повідомлення про оприлюднення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.geo.gov.ua/povidomlennya-pro-orylyudnennya>